85 години

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Том II

85 години

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

8-9 ноември 2021 г.

Том II

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Свищов, 8-9 ноември 2021 г.

Посветена на 85 години от създаването
на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ II

Международната научно-практическа конференция е организирана в изпълнение на проект №НФ-2-2021 „Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век – тенденции и предизвикателства“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2021

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Проф. д-р Марияна Божинова
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - председател
Проф. д. н. Борислав Борисов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Катя Личева
Доц. д-р Людмил Несторов
Доц. д-р Марина Николова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Силвия Костова
Доц. д-р Христо Сирашки

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Румен Ерусалимов - *председател*
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Любчо Варамезов - *председател*
Проф. д-р Анета Денева
Проф. д-р Атанас Атанасов
Проф. д-р Йордан Василев
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д-р Маргарита Богданова
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Александър Ганчев
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIO-ECONOMIC COHESION IN THE 21ST CENTURY: TRENDS AND CHALLENGES

Svishtov, 8th - 9th November 2021

Dedicated to the 85th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME II

The international scientific and practical conference has been organized as implementation of project SF-2-2021 "Sustainable Development and Socio-Economic Cohesion in the 21st Century: Trends and Challenges", financed with funds by Ordinance of the Ministry of Education and Science for encouraging scientific research

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2021

PROGRAM COMMITTEE
Prof. Mariyana Bozhinova, Ph.D.
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Borislav Borissov, D.Sc.
Prof. Bozhidar Bozhinov, D.Sc.
Prof. Stoyan Prodanov, Ph.D.
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, Ph.D.
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, Ph.D.
Assoc. Prof. Irena Emilova, Ph.D.
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, Ph.D.
Assoc. Prof. Katya Licheva, Ph.D.
Assoc. Prof. Lyudmil Nestorov, Ph.D.
Assoc. Prof. Marina Nikolova, Ph.D.
Assoc. Prof. Plamen Petkov, Ph.D.
Assoc. Prof Silviya Kostova, Ph.D.
Assoc. Prof Hristo Sirashki, Ph.D.

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D., Chairman
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovksi, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.
Head Asst. Asen Bozhikov, Ph.D.

EDITORIAL COMMITTEE
Prof. Lyubcho Varamezov, Ph.D., Chairman
Prof. Aneta Deneva, Ph.D.
Prof. Atanas Atanasov, Ph.D.
Prof. Yordan Vasilev, Ph.D.
Prof. Krasimir Shishmanov, Ph.D.
Prof. Margarita Bogdanova, Ph.D.
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Aleksandar Ganchev, Ph.D.
Assoc. Prof. Ventsislav Vassilev, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovski, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.

The published materials have been reviewed. The authors are responsible for the content and layout of their papers, the opinions expressed, the data used and the sources cited.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ II

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, ПЛАНИРАНЕ, МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА, БИЗНЕС ИНФОРМАТИКА

МЕЖДУНАРОДНАТА ПРОИЗВОДСТВЕНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ
В СЪВРЕМЕННИЯ ТЕХНОЛОГИЧЕН БИЗНЕС
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 7

INTEGRATION PROCESSES IN INTERNATIONAL BUSINESS: DIAGNOSIS
OF PREREQUISITES, PARAMETRIZATION AND SIMULATION
D. Sc. Econ., Professor, Illya Khadzhynov, D. Sc. Econ., Professor, Maryna Savchenko
Docent, PhD in Economics, Mariia Shkurat 16

ТЕРИТОРИАЛНИ ПРОПОРЦИИ, ДИСПРОПОРЦИИ… КОХЕЗИЯ?
(ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ)
Проф. д-р Веселин Бояджиев 25

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ
РЕСУРСИ В КОНТЕКСТА НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
Гл. ас. д-р Весела Петрова, Доц. д-р Боряна Трифонова,
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова, **Проф. д-р Емил Димов** 34

ГРАДЪТ - ИКОНОМИЧЕСКИ КАТАЛИЗАТОР
ЗА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНА
Проф. д-р Константин Калинков 43

ПОЛИТИКИ (НЕ)ОСНОВАНИ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА
Проф. д-р Маргарита Богданова 51

КОНЦЕПТУАЛИЗИРАНЕ НА СИСТЕМНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ОБРАТИ
Проф. д-р Никола Янков 59

INSTITUTIONAL CHANGES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION
OF AGRICULTURE TO INFLUENCE UKRAINIAN AGRO – EXPORTS
Assoc. Prof. Oksana Kiforenko, PhD 66

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ
КОМПЕТЕНЦИЙ БЕЛОРУССКИХ МЕНЕДЖЕРОВ
Доктор экономических наук, профессор Наталья Маковская 74

ПРОБЛЕМЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ
ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
Профессор, доктор экономических наук Вардан Бостанджян,
Кандидат экономических наук, д-р Армине Захарян, **Юлиана Акобян** 80

СЪВРЕМЕННИ МАРКЕТИНГОВИ АСПЕКТИ НА ПАЗАРА
НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Ваня Григорова ……..…….. 91

РОЛЯТА НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА
ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Корнелия Тодорова ……..……..…….…….. 100

УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА
КАТО ФАКТОР НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЕФЕКТИВНОСТТА
НА НОВА ПАРАДИГМА НА ИНДУСТРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Александър Александрович Сергеев …..……...…….……. 108

ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОЦЕСИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Анатолий Асенов …...…….…..……. 116

ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕГРЯВАНЕ И МОБИНГ
В ДИГИТАЛНА РАБОТНА СРЕДА
Доц. д-р Венета Христова …….……..……. 124

БИЗНЕС МОДЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Веселин Попов, Доц. д-р Петя Емилова ……..……. 132

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНФЛУЕНСЪР МАРКЕТИНАГА В БИЗНЕСА
Доц. д-р Виржиния Иванова …….……. 139

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ С УСЛУГИ НА БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Галина Захариева …….……. 147

ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ – КЛЮЧОВ ФАКТОР
ЗА ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОМЯНАТА
Доц. д-р Георги Кондев ……..…….……. 155

ВЛИЯНИЕ НА TQM И ВЪНШНИТЕ РИСКОВЕ
ВЪРХУ ПРОЦЕСИТЕ СВЪРЗАНИ С УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОМЯНАТА В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Георги Кондев, Докторант Ирена Михайлова …….……..……. 164

ЕКОИНОВАЦИИ И РЕСУРСНА ЕФЕКТИВНОСТ
Доц. д-р Дафина Донева …..……. 172

ЕТИКА И ЕТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА –
МОДЕЛИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Евелина Парашкевова, Докторант Изабела Йонкова …….……. 179

МОДЕЛИРАНЕ НА ЕКСПОРТНАТА ПАЗАРНА ОРИЕНТАЦИЯ
Доц. д-р Здравко Любенов ……..……. 187

ВЛИЯНИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ НАГЛАСИ И НАВИЦИТЕ
ПРИ ПОТРЕБЯВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ
Доц. д-р Иван Марчевски, Ас. д-р Криста Нейкова ……..……. 191

РЕЦЕСИЯТА ПОРОДЕНА ОТ COVID-19 И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ
ЗА ПРОМЕНИ В БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Людмил Несторов ……..……. 199

РЕКЛАМНИТЕ АГЕНЦИИ В КОМУНИКАЦИОННИЯ ПРОЦЕС
Доц. д-р Пенка Горанова ……...…….……. 210

ЕФЕКТЪТ НА РОЗЕНТАЛ – КОНТРОЛНИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Пепа Стойкова, Доц. д-р Ирена Емилова ……...…….……. 218

ДИГИТАЛНАТА ЕКОСИСТЕМА – ТЕХНОЛОГИИ И БИЗНЕС МОДЕЛИ
Доц. д-р Петя Емилова, Доц. д-р Веселин Попов ……...……...……. 227

РАЗБИРАНЕ ЗА РОЛЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
В ПОСТИГАНЕТО НА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Румяна Златева ……..……. 234

НАМАЛЯВАНЕ НА РАСТЕЖА И ДЕСТАБИЛИЗИРАЩИ
ЕФЕКТИ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ГЛОБАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Румяна Златева, Доц. д-р Али Балканли ……..……. 241

ТЕОРЕТИЧНИ И ЕМПИРИЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА КОМУНИКАЦИОННАТА
ПОЛИТИКА НА ТЪРГОВСКАТА СТРУКТУРА
Доц. д-р Христина Михалева, Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..……. 250

МЯСТО И СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРОЦЕСА ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОЕКТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОСТАНАЛИТЕ ПРОЦЕСИ
Доц. д-р Христо Сирашки ……..…… 259

УПРАВЛЕНИЕ НА ИНОВАЦИИТЕ В ИНДУСТРИАЛНОТО
ПРЕДПРИЯТИЕ В УСЛОВИЯТА НА КРИЗА
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова ……..……..…… 266

ДИФУЗИЯТА НА ИНОВАЦИИ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Даниела Илиева ……..……...…. 276

АЛГОРИТЪМ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ
В ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНСТИТУЦИЯ
Гл. ас. д-р Деница Загорчева ……....…. 284

УПРАВЛЕНИЕ НА КАРИЕРАТА –
ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева ……....…. 292

УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Елена Йорданова ……..…..… 298

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПЛАНИРАНЕТО
НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА БИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Елица Лазарова …….……..... 303

ГЛОБАЛНАТА ТЪРГОВИЯ С ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНИ
ПРОДУКТИ КАТО ДВИГАТЕЛ НА РАСТЕЖА
Гл. ас. д-р Ивайло Петров …….…..…. 312

ВЛИЯНИЕ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
ВЪРХУ ЦИФРОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова …….……..… 320

СТРАТЕГИЧЕСКА КОРПОРАТИВНА ОТГОВОРНОСТ –
ОСОБЕНОСТИ И ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Милен Динков …… 328

МЕДИКО-ГЕОГРАФСКАТА КОХЕЗИЯ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Нели Веселинова …… 335

СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ИЗНОС В КОНТЕКСТА
НА ПАНДЕМИЯТА ОТ КОВИД-19
Гл. ас. д-р Недялко Несторов ……..…..…… 343

КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ
КАТО КОМПОНЕНТ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ –
ВЗАИМОВРЪЗКИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Гл. ас. д-р Станислава Стоянова …….……. 349

ИНТЕГРИРАНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ КАТО ИНСТРУМЕНТ
ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНВЕРГЕНЦИЯ МЕЖДУ РЕГИОНИТЕ
Ас. д-р Мариела Стоянова …….……. 357

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ ПРИ КРИЗА - СЪВРЕМЕННИ
ИЗМЕРЕНИЯ И ВЪЗМОЖНИ БИЗНЕС РЕШЕНИЯ
Ас. д-р Надежда Стефанова ……..…. 363

РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА РЕКЛАМНИЯ ПРОЦЕС В АГРОБИЗНЕСА
Ас. д-р Пламен Петров ……..……. 371

INTERNATIONAL ENTREPRENEURSHIP IN THE NEXT NORMAL:
CHALLENGES AND OPPORTUNITIES
Sen. lect. Margarita Mihaylova, PhD …….…….. 378

СИСТЕМИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА МАРКЕТИНГОВАТА
ДЕЙНОСТ В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Д-р Ралица Янева …….…. 385

ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ НА МЪРЧАНДАЙЗИНГОВОТО ПРОДУКТОВО НИВО ПОСРЕДСТВОМ МАТРИЦАТА ARTHUR D. LITTLE – A. D. L.
Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..... 393

THE IMPACT OF ELECTRONIC HUMAN RESOURCES MANAGEMENT PRACTICES ON ACHIEVING COMPETITIVE ENTREPRENEURSHIP FOR BUSINESS ORGANIZATIONS
Mohamed Mostafa Ali AlBaz, PhD, Lecturer,
Adham Said Ali Ibrahim, MSC, PhD Student ……..……..… 401

УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТНИ ЕКИПИ В МУЛТИПРОЕКТНА СРЕДА
Докторант Боян Врančев ……..…….. 409

ИНОВАЦИИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА „ЗЕЛЕНИ“ ПОЛИТИКИ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО
Докторант Владо Божилов ……...……..……. 416

КОНФЛИКТИТЕ В ОРГАНИЗАЦИЯТА И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
Докторант Мария Велкова ……..… 425

ОТРАСЛИ НА ИКОНОМИКАТА

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИЯТ ТУРИЗЪМ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ
Проф. д-р Марияна Божинова ……..… 435

ИНДУСТРИАЛНА ПОЛИТИКА В ДЪРЖАВИ С РАЗВИВАЩИ СЕ ПАЗАРИ В КОНТЕКСТА НА ИНДУСТРИЯ 4.0
Проф. д.ик.н. Евгений Савелев, Проф. д.ик.н. Виталина Куриляк …….…….. 443

ОСОБЕНОСТИ НА ФОРМИРАНЕ НА МЕХАНИЗМА НА УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНО ОТГОВОРНИТЕ КОМПАНИИ ВЪВ ВЕРИГАТА НА ДОСТАВКИТЕ
Проф. д-р Анета Денева, Докторант Рустам Асланзаде ……..... 451

БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ КАТО АТРАКТИВНИ НИЪРШОРИНГ ДЕСТИНАЦИИ
Проф. д-р Любчо Варамезов, Кармен Врančев ……... 457

ДИГИТАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА – ИНСТРУМЕНТ НА УПРАВЛЕНСКОТО КОНСУЛТИРАНЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА СМАРТ ТУРИЗМА
Доц. д-р Николай Цонев, Докторант Данаил Алеков ……..…….. 464

ВЛИЯНИЕ НА КРИЗИСНИТЕ СЪБИТИЯ ВЪРХУ ТЪРГОВИЯТА НА ДРЕБНО
Доц. д-р Венцислав Перков ……. 472

ЗНАЧИМОСТ НА АГРАРНИЯ СЕКТОР ЗА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Виолета Блажева …….…….. 480

НОВИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯ БИЗНЕС
В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Доц. д-р Искра Пантелеева ……..….. 488

ТУРИЗЪМ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Доц. д-р Любка Илиева ……..….. 497

ФОРМИРАНЕ НА СЕНЗОРНИ ИЗЖИВЯВАНИЯ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
ПАКЕТИ КАТО ФАКТОР ЗА ЗАВРЪЩАНЕ НА ТУРИСТИТЕ
В ДЕСТИНАЦИЯТА
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Ралица Георгиева ……..… 505

БИЗНЕС ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПРОДУКТИТЕ ПО ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО ИМ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Стилияна Басмаджиева ……. 513

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ АГРАРЕН СЕКТОР
В УСЛОВИЯ НА ТРАНСФОРМИРАЩА СЕ
КЪМ УСТОЙЧИВОСТ ИКОНОМИКА
Доц. д-р Марина Николова ……..…… 523

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВ КООПЕРАТИВЕН
МОДЕЛ В БЪЛГАРСКОТО СЕЛСКО СТОПАНСТВО
Доц. д-р Маруся Линкова ……..….. 532

ИЗИСКВАНИЯ ОСИГУРЯВАЩИ ЗДРАВОСЛОВНИ
И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД В ЦЕХОВЕТЕ
ЗА КОНФЕКЦИОНИРАНЕ НА ОБУВНИ ИЗДЕЛИЯ
Доц. д-р Николай Карев ……..……. 539

ТЪРГОВИЯТА НА БЪЛГАРИЯ С ТРЕТИ СТРАНИ –
АНАЛИЗИ И ТЕНДЕНЦИИ
Доц. д-р Петранка Мидова ……..…… 547

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОЦЕНКА НА ПАКЕТИ ОТ АКЦИИ
Доц. д-р Светослав Илийчовски ……..... 555

ВЪЗНИКВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕКСТИЛНАТА ИНДУСТРИЯ
В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Сергей Найденов, Докторант Калин Петров Киряков …….. 564

ОМНИКАНАЛНАТА ИНТЕНЗИВНОСТ НА АСОРТИМЕНТНО ПРЕДЛАГАНЕ
КАТО ДЕТЕРМИНАНТА НА ПОТРЕБИТЕЛСКАТА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ
Доц. д-р Симеонка Петрова …. ……...571

КООПЕРИРАНЕ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ ЗА УСТОЙЧИВ
РАСТЕЖ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Славена Стоянова ……..…… 579

РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА И ПРОГРАМИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ
ТЕРИТОРИЯТА И ТУРИЗМА В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Тихомир Личев ……. 587

СОЦИАЛНАТА КОХЕЗИЯ – ХАРАКТЕРИСТИКИ
И ТЕОРЕТИЧНА РАМКА
Гл. ас. д-р Ваня Ганева ……..….. 595

КОРПОРАТИВНА СОЦИАЛНА БЕЗОТГОВОРНОСТ
Гл. ас. д-р Емил Николов …… 603

ЗАЕТИТЕ ЛИЦА В ТЪРГОВСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ –
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова …… 611

ИНТЕЛИГЕНТНИ РЕШЕНИЯ ЗА ТЪРГОВИЯ НА ДРЕБНО –
ОБЛАЧНА БАЗИРАНА ТОЧКА НА ПРОДАЖБА
Гл. ас. д-р Иван Маринов …… 619

КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА - МОДЕЛ ЗА ПОВИШАВАНЕ
УСТОЙЧИВОСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева ……... 625

ДИНАМИКА В ЗАЕТОСТТА НА ЛЕГЛОВАТА БАЗА ПО БЪЛГАРСКОТО
ЧЕРНОМОРИЕ ЗА ПЕРИОДА 2019-2021г.
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова……632

ПРИЛОЖЕНИЕ НА СКЛАДОВИТЕ СИСТЕМИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА
ТЪРГОВСКИТЕ ПРОЦЕСИ ПРИ ОМНИКАНАЛНИ ТЪРГОВЦИ
Гл. ас. д-р Марияна Кътева…….. 638

ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Гл. ас. д-р Павлин Павлов ……..……645

ПЛАНЪТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – СМЯНА НА ПРИОРИТЕТИТЕ
В ТРАНСПОРТНИЯ СЕКТОР
Гл. ас. д-р Петя Коралова-Ножарова, Гл. ас. д-р Щерьо Ножаров…….……651

МРЕЖОВИ ВЕРИГИ НА ДОСТАВКА В АГРОБИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Радка Ненова ……..…….…….659

ДИНАМИКА И РАЗВИТИЕ НА ПРОИЗВОДИТЕНОСТТА
НА ТРУДА В СЕКТОР УСЛУГИ
Гл. ас. д-р Силвия Господинова …….……...667

СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева ……..……675

ФОТОВОЛТАИЧНИТЕ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТА
НА ЗЕЛЕНАТА СДЕЛКА
Гл. ас. д-р Явор Станев ……681

ТЕРИТОРИАЛНА КОНЦЕНТРАЦИЯ НА СЕКТОР НЕДВИЖИМА
СОБСТВЕНОСТ И ФАКТОРИТЕ, КОИТО МУ ВЛИЯЯТ
Гл. ас. д-р Яна Стоенчева ……..….. 686

ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИТЕ
НАМЕРЕНИЯ НА МЛАДИТЕ
Ас. д-р Ивайло Костов ……..695

НАЧИНИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ДРЕБНИЯ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ
БИЗНЕС В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА СЛЕД COVID-19
Ст. преп. Елка Узунова ……702

ПРОИЗВОДСТВО НА ВОДОРОД ЧРЕЗ ЯДРЕНИ ЦЕНТРАЛИ –
ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Д-р Борислав Боев ……...……..708

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ТРЪЖНИТЕ ПРОЦЕДУРИ В УПРАВЛЕНИЕТО
НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ – АКЦЕНТИ И ПРОБЛЕМИ
Доктор Валери Велковски ……..…….716

ПРОГРАМАТА ЗА ПРОФИЛАКТИКАИ РЕХАБИЛИТАЦИЯ
НА НОИ КАТО ЧАСТ ОТ ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА
ЗА ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
Доктор Кристина Георгиева ……..725

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
НА ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО КОХЕЗИОННАТА
ПОЛИТИКА ПРЕЗ XXI-ВЕК
Докторант Айтен Сабри …….. 733

ЗЕЛЕНАТА ИКОНОМИКА И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО
Докторант Александър Личев ……740

ПРИКЛЮЧЕНСКИЯТ ТУРИЗЪМ КАТО НЕРАЗДЕЛНА
ЧАСТ ОТ СВЕТОВНИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Виктория Янакиева ……..748

НЕГАТИВНИ ПРОЯВЛЕНИЯ ОТ ПРИЛОЖЕНИЕТО
НА МЕДИЦИНСКИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Десислава Александрова ……..754

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПОДХОД ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИЗИСКВАНИЯТА
ЗА СЕРИАЛИЗАЦИЯ НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ ОТ СТРАНА НА ООП
Докторант Димитър Райчев ……761

ДИГИТАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА – ИНСТРУМЕНТ НА УПРАВЛЕНСКОТО КОНСУЛТИРАНЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА СМАРТ ТУРИЗМА

Доц. д-р Николай Цонев[1]
Докторант Данаил Алеков[2]

Резюме: *Смарт туризмът има голям потенциал и внедряването му в туризма напредва осезаемо. Инструментите на смарт туризма ползват дигиталната инфраструктура - интернет, мобилни приложения и близката безконтактна комуникация. Тази инфраструктура се развива бързо и постоянно. Докладът разглежда приложението на управленското консултиране при внедряването ѝ.*

Ключови думи: *технологии, консултант, дигитална, инфраструктура, интелигентен, туризъм*

JEL: Z32, Q55

THE DIGITAL INFRASTRUCTURE - A TOOL OF THE MANAGEMENT CONSULTING FOR DEVELOPMENT OF SMART TOURISM

Assoc. Prof. Nickolay Tsonev, PhD
Danail Alekov, PhD Student

Abstract: *Smart tourism has great potential and its implementation in tourism is progressing. The digital infrastructure is the base of smart tourism tools - internet, mobile applications, and near field communications. This infrastructure is evolving rapidly and constantly. The report examines the application of management consulting in its implementation.*

Key words*: technology, consultant, digital, infrastructure, smart, tourism*

JEL: Z32, Q55

1. Въведение

Технологиите стават все по-достъпни и намират широко приложение в туризма. Устойчивото развитие на туризма е във фокуса на все повече развити държави и това води до обединяване на усилията от публичния, неправителствения и частния сектор. Чрез технологиите се постига едновременно увеличаване на приходите и подобряване на общественото благосъстояние при по-нисък разход на ресурси.

[1] ntsonev@unwe.bg, УНСС, Катедра „Икономика на туризма“
[2] d.alekov@unwe.bg, УНСС, Катедра „Икономика на туризма“

Развитието им обаче е с различни темпове в отделните туристически дестинации. Европа като глобален център на устойчивото развитие в туризма е подходящо начало за много бъдещи световни тенденции, които предстои да навлязат широко през следващите години. Докладът разглежда присъствието на консултантите в развитието на интелигентния (смарт) туризъм чрез инициативата на Европейската Комисия за „Европейска столица на интелигентния туризъм“.

В първата част на доклада са разгледани различните потребители на туристически услуги. Направено е разделение между потребителите според стила им на живот и е изследвано по какъв начин ще се отрази на поведението им спрямо услугите на интелигентния туризъм.

Във втората част на доклада са изследвани връзките между дигиталната инфраструктура и разнообразието от предлагани услуги в интелигентния туризъм. Установено е, че след изграждането на инфраструктурата, развитието на смарт туризма е въпрос на управленски решения и взаимодействие между заинтересованите страни.

В третата част е потърсена ролята на консултантите в процеса по вземане на решения за внедряване на добри практики от интелигентния туризъм. Изследвани са връзките между консултантите и отличаването на отделни градове като европейски столици за интелигентен туризъм.

Установено е, че наемането на консултант за подобряване на представянето в областта на интелигентния туризъм, ще доведе до по-добри резултати.

2. Потребителите на смарт туризма

Всеки потребител е с различни потребности и това предопределя съвкупността от туристически услуги, които той ще използва. За да се проучат по-подробно потребителите на интелигентния туризъм, е важно да се идентифицира техния стил на живот, а от там и техните нужди. Прието е, че съществуват 4 идеални стила на живот (Bouraieu, 1984). Бордю разделя стиловете на: Стил на необходимост, Стил на добра воля, Стил на лукса и Стил на разграничение.

Идеални стилове на живот не съществуват в реалният свят. Всеки индивид притежава комбинация от кодове от стиловете на живот. Ето защо е важно да се предложи на потребителя микс от услуги, които са подходящи за различните стилове на живот. Смарт туризмът не е изключение и инфраструктурата му ще се ползва от представители на различните стилове на живот. Затова и услугите, които (ще) се предлагат, трябва да покриват целия спектър на търсене – от луксозни до такива от първа необходимост.

Таблица 1. Стиловете на живот и оценка според ИК, СК и КК (икономически, социален и културен капитал) - Оценяване: от 1 до 3 – Нисък, Среден, Висок

Стилове на живот/капитали	**ИК**	**СК**	**КК**
Стил на необходимост	1	1	1
Стил на добра воля	1-2	2	2
Стил на лукса	3	3	1
Стил на разграничение	2-3	2	3

Източник: (Bouraieu, 1984)

2.1.Стил на необходимост

При този стил на живот, оцеляването е основна подбуда при взимане на решения на всички капитали. Те се определят с ниски икономически, социален и културен капитал. Обществото съществува на две групи – НИЕ и ТЕ. Индивиди от този стил на живот мислят за деня и той е най-важен (днес). Качеството за тях е количеството. Потребителите с този стил на живот могат да закупят продукти/услуги с по-ниско качество в името на количеството, например избират all-inclusive дестинации като Турция. В социален аспект (СК), тяхното ядро е „емоционална солидарност“.

Това отваря необходимостта от включването и предлагането на по-големи обеми от туристически услуги, с допустимо намаляване на качеството. Потребителите с този стил на живот ще искат да се възползват от повече услуги на същата или по-ниска цена. Затова подобни услуги ще намерят място и в микса от услуги в интелигентния туризъм.

На таблицата за Икономически Капитал (ИК), Социален Капитал (СК – в смисъл - социалните кръгове на човек от спорт и религия до работа и училище/университет) и Културен Капитал (КК – в смисъл – информация/знания и култура), могат да се видят позициите им.

2.2.Стил на добра воля

При този стил на живот, растежът по социалната стълба, е основна подбуда при взимане на решения на всички капитали. Те се определят с нисък-среден икономически, среден социален и среден културен капитал. Общности съществуват в различни групи от обществото и всяка е различна. Могат да бъдат класирани от ниски социални групи до високи (по-добри) социални групи. Те не биха искали да сменят системата, тъй като системата може да им предвиди къде ще се намират в обществото след 2 до 5 години.

Потребителите от този стил на живот взимат решенията си за ползване на туристически услуги, отново, съобразено със желанието за растеж по социалната стълба. Избират дестинации като Абу Даби и Дубай, където могат

да се асоциират с хора от по-високо ниво на социалната стълбица. „Поведението на препоръката“ (reference behaviour) е водещо при тях. Когато резервират хотел, си задават следния въпрос: „Какви хора ходят в този хотел?“. Това са знаци за позитивно и негативно поведение на препоръката. Социалният статут има значение за тях.

Това е предпоставка за предлагането на по-скъпи туристически услуги сред тази група потребители. Миксът от услуги на интелигентния туризъм следва да адресира нуждите на потребителите с този стил на живот. Цените на услугите са по-високи и когато са съобразени с подходяща туристическа дестинация, ще се достигне до по-широк кръг от потребители.

Оценки за ИК, СК и КК, могат да се видят в таблица 1 и те са средни.

2.3.Стил на лукса

При този стил на живот, експериментирането с начина на живот, е основна подбуда при взимане на решения на всички капитали. Те се определят с висок икономически и социален капитал, но нисък културен капитал. Изпробват нови неща, изхвърлят нефункциониращите, тези които не задоволят живота им. Те експериментират, поставят тенденции за нови дрехи и дестинации (Thurot & Thurot, 1983). Те имат много пари и високи оценки на ИК и изчерпателна социална мрежа СК, но имат малко културен капитал и боравене с информация. Те имат нужда от хора с високи оценки (кодове) на стила на разграничение, който е описан по-долу в т. 2.4.

Те обичат хора със стил на необходимост, но не харесват хора със стил на добра воля. Защитават своята лична среда като остават анонимни. Особено ценят поверителността и защитават техният стил на живот.

Това в голяма степен предопределя и тяхното поведение като потребители на туристически услуги. Услугите следва да отговарят на техните нужди от гледна точка на лична среда и анонимност. В дигиталната инфраструктура, това остава най-голямото предизвикателство – да останеш незабелязан. Поради това предлагането на услугите за потребителите с този стил на живот следва да отчете тези особености и да им осигури нужното спокойствие. В същото време, трябва да се направи желаното от тях разграничение с потребителите със стил на добра воля. Смесването им ще доведе до отлив от потребители на луксозен стил.

2.4.Стил на разграничение

При този стил на живот, боравене с информация, е основна подбуда при взимане на решения на всички капитали. Те се определят със среден или висок икономически капитал, среден социален и висок културен капитал. За индивиди от този стил на живот, информацията е от най-голямо значение в живота. Те са впуснати в търсене на това, кое е истина и кое не е. През цялото време изследват всякакъв вид информация. Те се характеризират със задаване на много въпроси, като са много критични към всичко. Не биха

взели за даденост нищо, защото те обсъждат и наблюдават за всичко. За тях е важно да се информират, напр. не биха прочели една статия от журнал, а три на ден. Те не се информират от Facebook или Wikipedia, а от научни източници, стратегически документи и книги написани на основа на опит и преживявания, с изключение на романи. Имат тенденцията да говорят напр. за качеството на виното и разликите в него, подправките в ястието, които усещат и т.н. Книги, филми или пътувания - умеят да говорят за всичко.

Включването на тези потребители в микса от услуги за интелигентния туризъм трябва е съобразено с техните очаквания. Тази група потребители обича да забелязва детайли, които останалите групи не могат. Отчитането на тези очаквания на тази група потребители при разработването на конкретна туристическа услуга лесно ще ги насочи към друга сходна. Дигиталните услуги дават възможност за много подобни услуги, които могат да се интегрират и по този начин да разширят предлагането си.

3. Дигиталната инфраструктура и смарт туризма

Смарт туризмът не може да се развива без изграждането на необходимата инфраструктура. Това е установено от Lee, Hunter, and Chung (2020), които пишат, че съществуващата дигитална технологична инфраструктура е основата за развитието на интелигентния туризъм.

Дигиталната инфраструктура като понятие – освен хардуер и софтуер, включва и изграждан на капацитет за работа с него в конкретна област.

Интелигентния туризъм се основава на 4 ключови ИКТ технологии (Smith и Put-van den Beemt, 2015): интернет на нещата, мобилните комуникации, облачни изчисления и изкуствения интелект. Инструментите на смарт туризма от своя страна са комбинация от мобилен хардуер, софтуер и мрежи, които позволяват интерактивност между туристите, заинтересованите страни и физическите обекти. Комуникацията позволява на туристите достъп до персонализирани услуги, осигуряващи, в някои случаи, информация в реално време. Проследяването и събирането на информация от тези системи, позволява на заинтересованите страни да управляват дестинациите и туристическите услуги ефективно и ефикасно. Основните инструменти на „смарт“ туризма са мобилните приложения, обогатена реалност и близката безконтактна комуникация.

Инструментите на смарт туризма трябва да са в състояние на изключително взаимодействие и не следва да се въвеждат самостоятелно, а като част от обща система. Това е възможно само и единствено, когато има изградена дигитална инфраструктура. За въвеждането на интелигентен туризъм, е необходимо взимане на решение от съответните заинтересовани страни за цялостното развитие на дестинацията като интелигентна. Ето защо е много важно, когато се планира въвеждането на система за интелигентен туризъм, да бъдат приложени широк набор от инструменти в тази посока.

Това може да се потвърди и от най-актуалните тенденции в областта на интелигентния туризъм. На 16 септември 2021 г. бяха избрани 7 кандидати за наградата "Европейски столици на интелигентния туризъм" (European Capitals of Smart Tourism) през 2022. Това са Бордо, Копенхаген, Дъблин, Флоренция, Любляна, Палма и Валенсия. Инициативата е на Генерална дирекция „Вътрешен пазар, промишленост, предприемачество и МСП" (DG GROW) към Европейската комисия и има за цел да насърчи градовете, които са осигурили иновативни, интелигенти и устойчиви във времето мерки, включването на различните социални групи, принос на мерките за повишаване на профила на града като туристическа дестинация. Целта на ЕК е да подобри профила на Европа като туристическа дестинация и да създаде платформа за споделяне на най-добрите практики на европейските градове в областта на туризма.

Селектираните градове се отличават с огромен микс от услуги в областта на интелигентния туризъм. Резултатите ще бъдат обявени през м. ноември 2021 г., а последната публикация – през 2020 г. за отличените практики през преходната година показва, че в избраните градове ще има много повече от една отличена добра практика.

Водещите интелигентни градове през 2019 г. са Лион, Хелзинки и Талин, където общо са отличени 32 добри практики. Четири от селектираните през септември 2021 г. – Палма, Валенсия, Копенхаген и Любляна, са имали поне 3 отличени добри практики още през 2019 г. Това показва, че развитието им е продължило в положителна посока и са натрупали добър опит в прилагането на по-голям микс от интелигентни услуги за туристите. Става ясно още веднъж, че когато бъде изградена нужната инфраструктара, развитието на дестинацията е въпрос на управленски решения и диалог между заинтересованите страни.

4. Ролята на консултантите

Консултантите участват в цялостното развитие на смарт туризма, като започват от изграждането на дигиталната инфраструкура и продължават с подпомагането на процеса по вземане на стратегически решения за дългосрочно развитие. Въвеждането на иновации е естествения начин, по който може да се развива туризма и предвид темповете на технологично развитие, е необходимо да бъдат планирани в дългосрочен план.

За отделните градове това означава цялостна градска концепция, чрез която различните забележителности в дестинацията да се представят като част от интегрирана система на „интелигентен" град.

Консултантите участват активно в разработването на стратегии и дългосрочни концепции за развитие. Те работят активно с всички заинтересовани страни - от публичните институции, през образованието и неправител-

ствения сектор до частните компании. Отличените добри практики в класацията за Европейска столица на интелигентния туризъм са резултат от активното включване на консултанти в процеса.

Прави впечатление, че в самата процедура за кандидатстване от отделните дестинации за наградата на Европейската комисия също има активно участие на консултанти. Създадената процедура има разработени правила за кандидатстващите градове и изисквания за допустимост. Кандидатурите подлежат на оценка, съгласно определени критерии от независими експерти. За всяка категория (Достъпност; Устойчивост; Културно наследство и Творчество; Дигитализация) има определени независими експерти. Двама от 5-те експерта в категория „Достъпност“ са консултанти (Eoin O'Herlihy и Ivor Ambrose). Сред експертите от категория „Устойчивост“ също има двама консултанти (Dominique Verdugo и Claudio Milano). Това също дава основание да се счита, че консултантите имат важна роля за развитието на интелигентния туризъм. Тяхното присъствие допълва останалите експерти от университети и неправителствен сектор.

Развитието на интелигентния туризъм изисква широко сътрудничество, а експертната помощ от консултанти ускорява процесите по внедряване на международни стандарти и добри практики. При всички положения, наемането на консултант за подобряване на представянето в областта на интелигентния туризъм, ще доведе до по-добри резултати.

Консултирането в областите на устойчивият и на достъпният туризъм е най-разпространено не само като дял сред независимите експертите в инициативата на ЕК, но и в глобален план. Консултант по устойчив туризъм (sustaniable tourism consultant) вече се оформя като самостоятелна разновидност на консултанта по туризъм (travel consultant). Устойчивото използване на ресурсите като тенденция засяга всички икономически сектори и туризмът не прави изключение.

Инициативата на ЕК има всички предпоставки да се превърне в глобален образец за развитие на интелигентните туристически столици. Европа отдавна е световен център на устойчивото развитие – в топ 10 на глобалния Индекс за екологична ефективност за 2020 г., разработван от Йейлският университет (*Environmental Performance Index | Environmental Performance Index*) няма нито една страна извън Европа. Това дава допълнително предимство на европейските градове и създаваните от тях добри практики, особено в категория „Устойчивост“ на интелигентните туристически столици. Световното лидерство на Европа прави всички отличени практики в потенциални международни стандарти, към които страни от целия свят ще се стремят.

Излиза, че консултантите, които искат да работят в областта на интелигентния туризъм, трябва да притежават по-специализирани познания, за разлика от традиционните консултанти. За разлика от традиционното бизнес

консултиране, което е фокусирано предимно върху подобряване на икономическите резултати, то управленското консултиране обхваща много по-широк спектър от въпроси за икономическите субекти, върху които се прилага. В допълнение към него, консултантите в тази област трябва да разбират от технологии и устойчиво развитие.

5. Заключение

Интелигентния туризъм дава възможност потребителите да ползват по-лесно нужните туристически услуги с по-малък разход на ресурси. Това обяснява защо бъдещето на устойчивия туризъм е свързано с технологичния прогрес и внедряването на нови практики.

Инструментите на смарт туризма може да се приложат след взаимодействие с местните власти и останалите заинтересовани страни, както и от независими консултанти за изпълнението на конкретни проекти за внедряване на международни практики.

Европейската инициатива улеснява внедряването на тези практики в отделните градове. За целта е необходимо разработването на стратегии на местно, регионално или национално ниво. Присъствието на консултанти в експертния екип на европейската инициатива потвърждава тяхното значение в процеса по развитие на интелигентен туризъм.

Обект на следващо изследване може да бъде процедурата по кандидатстване на отделните градове за наградата на ЕК в областта на интелигентния туризъм.

Използвани източници

Цонев, Н. (2013). *Маркетинг на туризма*, ИК – УНСС

Янева, М. (2011). *Хармонизиране качеството на продукта на туристическите агенции в България с европейските добри практики*, Авангард Прима

Компедиум за добри практики (2020) „*Европейска столица на интелигентен туризъм – състезание 2019“*, Генерална Дирекция „Вътрешен пазар, промишленост, предприемачество и МСП“ (DG GROW), ЕК

Bouraieu, P. (1984). *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Harvard University Press.

Environmental Performance Index | Environmental Performance Index. (n.d.). Retrieved September 23, 2021, from https://epi.yale.edu/epi-results/2020/component/epi

Lee, P., Hunter, W., & Chung, N. (2020). *Smart Tourism City: Developments and Transformations. Sustainability*, *12*, 3958.

Thurot J. & Thurot, G (1983) *The ideology of class and Tourism Confronting the discourse of Advertising*